

به نام خدا

سیر مطالعاتی پیشنهادی علوم قرآن و حدیث (ویرایش اول ۱۳۹۷)

در مورد اهمیت داشتن سیر مطالعاتی سخن بسیار است که مجال دیگری می طلبد، چنانکه در باره «علوم قرآن و حدیث» نیز فرصتی بس وسیع می طلبد تا بخشی کوچک از حق مطلب این رشته و ضرورت آن بیان شود. آنچه در ادامه می آید معرفی اجمالی سیر مطالعاتی رشته علوم قرآن و حدیث است که برای تکمیل مطالعه کلاسی دانشجویان و علاقمندان به رشته فوق معرفی شده است؛ قبل از بحث اشاره به موارد زیر ضروری است:

الف: این طرح اولیه سیر مطالعاتی است که با ارائه نظرات اساتید محترم و دانشجویان بزرگوار تکمیل خواهد شد، برخی از کتاب ها در این سیر مطالعاتی نیامده است که گاهی به دلیل کتاب همتراز بوده و گاهی از قلم افتاده است. در تهیه این لیست علاوه بر بررسی اجمالی سرفصل دروس رشته فوق در وزارت علوم و حوزه علمیه، از سخنرانی های اساتید محترم و صاحب نظر نیز برای ترتیب مطالب استفاده شده است، سیر مطالعاتی را می توان سرفصل غیر رسمی دانست؛ علاوه بر آن برخی اساتید معتقدند که سیر مطالعاتی امری شخصی می باشد و برای هر فرد باید به طور مجزا تدوین شود و بهترین فردی که می تواند برای خود سیر مطالعاتی طراحی کند خود فرد است، آنچه ذکر شده است حداقل منابع است.

ب: سیر مطالعاتی برای آغاز مطالعه است تا راه مطالعه و آشنایی با منابع را هموار می کند، اکتفا به این لیست برای تکمیل مطالعات کافی نیست، بویژه که کتاب های متعدد و جدیدی به رویکردهای نوین به علوم قرآنی و حدیثی منتشر می شود.

ج: در کنار لیست مطالعاتی علوم قرآنی و حدیثی برخی موضوعات دیگر نیز برای مطالعه اضافه شده است که به نوعی برای تکمیل مطالعات لازم است یا آشنایی اجمالی با آنها در یادگیری مطالب مفید است، این موارد به طور جداگانه ارائه شده است، در این بخش برخی نرم افزار ها و سایت های مفید نیز معرفی شده است.

د: تدوین سیر مطالعاتی در یک رشته به دلیل وجود منابع متعدد و رویکردهای مختلف به مباحث، دشوار است، در حالی که در سیر مطالعاتی مربوط به مطالعه آثار شخصیت ها (مثلا سیر مطالعاتی آثار شهید مطهری یا سیر مطالعاتی آثار آیت الله مصباح) چنین دشواری هایی وجود ندارد.

ه: ویرایش های بعدی سیر مطالعاتی در صورت استقبال در وبلاگ «مطالعات قرآنی و حدیثی» به آدرس davariahad.blog.ir منتشر خواهد شد و از پژوهشگران محترم درخواست می شود نظرات اصلاحی و انتقادی خود را از طریق وبلاگ فوق یا آدرس ایمیل ahaddavari@gmail.com ارسال نمایند.

با احترام

داوری

الف: کتاب های علوم قرآنی

۱. قرآن در اسلام، علامه طباطبایی
۲. درسنامه علوم قرآنی، آراسته
۳. البیان آیت الله خوئی
۴. تاریخ قرآن سید محمد باقر حجتی
۵. سیر نگارش های علوم قرآنی، محمد علی مهدوی راد
۶. علوم قرآنی، آیت الله معرفت
۷. قرآن شناسی آیت الله مصباح یزدی
۸. تاریخ قرآن محمود رامیار
۹. علوم قرآنی، سید محمد باقر حکیم
۱۰. علوم قرآنی در مکتب اهل بیت علیهم السلام، علی اصغر ناصحیان
۱۱. کاوشی در تاریخ جمع قرآن، سید محمد علی ایازی
۱۲. نزول قرآن و روای هفت حرف، سید رضا مودب
۱۳. جامعیت قرآن، محمد علی ایازی
۱۴. شبهات و ردود، آیت الله معرفت
۱۵. قرآن در قرآن، آیت الله جوادی آملی
۱۶. اعجاز بیانی قرآن؛ عایشه عبدالرحمن بنت الشاطی، ترجمه حسین صابری
۱۷. پژوهشی در اعجاز علمی قرآن، محمد علی رضایی اصفهانی
۱۸. درآمدی بر دانش مفردات، سید طیب حسینی
۱۹. وحی و نبوت در قرآن، آیت الله جوادی آملی
۲۰. وحی شناسی مصطفی کریمی
۲۱. نزاهت قرآن از تحریف، آیت الله جوادی آملی
۲۲. انگاره تحریف قرآن، جعفر انواری
۲۳. فرهنگ آفرینی قرآن، لطف الله خراسانی
۲۴. منطق تفسیر قرآن، ج ۴، محمد علی رضایی اصفهانی
۲۵. منطق ترجمه قرآن، محمد علی رضایی اصفهانی
۲۶. درآمدی بر معنا شناسی، کورورش صفوی

۲۷. معنا شناسی شناختی در قرآن، قائمی نیا
۲۸. زبان قرآن، سید محمد باقر سعیدی روشن
۲۹. مفاهیم اخلاقی دینی در قرآن مجید، توشیهکو ایزوتسو
۳۰. حلیه القرآن، سید محسن موسوی بلده
۳۱. الاتقان جلال الدین سیوطی
۳۲. مستشرقان و قرآن، محمد حسن زمانی

ب: کتاب های تفسیر و روش های تفسیری

۱. روش های تفسیر قرآن، سید رضا مودب
۲. آشنایی با تفسیر و مفسران، حسین علوی مهر
۳. روش ها و گرایش های تفسیری، حسین علوی مهر
۴. تفسیر و مفسران، آیت الله معرفت
۵. روش تفسیر قرآن، محمود رجبی
۶. مکاتب تفسیری، علی اکبر بابایی
۷. روش برداشت از قرآن، علی صفایی حائری
۸. آسیب شناسی جریان های تفسیری، محمد اسعدی و همکاران
۹. بررسی تطبیقی مبانی تفسیر قرآن از دیدگاه فریقین، فتح الله نجارزادگان
۱۰. بررسی تطبیقی تفسیر آیات ولایت در قرآن از دیدگاه فریقین، فتح الله نجارزادگان
۱۱. بررسی تطبیقی تفسیر آیات مهدویت از دیدگاه فریقین، فتح الله نجارزادگان
۱۲. تفسیر آیات الاحکام (فقه القرآن)، محمد فاکر میبدی
۱۳. روش شناسی تفاسیر موضوعی، سید هدایت جلیلی
۱۴. درس هایی از قرآن شهید مطهری
۱۵. برگزیده تفسیر نمونه
۱۶. تفسیر آیات و سوره های منتخب از المیزان

ج: کتاب های علوم حدیث

۱. تاریخ عمومی حدیث مجید معارف

۲. دانش حدیث ، جمعی از نویسندگان
۳. علوم حدیث، علی نصیری
۴. دانش درایه الحدیث، محمد حسن ربانی
۵. دراسات فی علم الدرايه ؛ تلخیص مقباس الهدایه ، علی اکبر غفاری
۶. مقدمه معجم الرجال الحدیث، آیت الله خوبی
۷. مصطلح الحدیث، صبحی صالح
۸. کلیات علم رجال، آیت الله سبحانی
۹. سیری در صحیحین؛ محمد صادق نجمی
۱۰. مبانی فهم حدیث، عبدالهادی مسعودی
۱۱. مقدمه پیام امام، آیت الله مکارم شیرازی، جلد اول
۱۲. سیری در نهج البلاغه، شهید مطهری
۱۳. مقدمه عرفان اسلامی (شرح صحیفه سجادیه) جلد اول، آیت الله مکارم شیرازی

د: کتاب های ادبیات عرب و بلاغت

۱. مبادی العربیه ، رشید شرتونی، جلد ۴
۲. صرف ساده
۳. الهدایه فی النحو
۴. صرف روان با حدیث و قرآن، احمد امین (سه سطح)
۵. درسنامه صرف، علی عرب خراسانی
۶. نحو روان با حدیث و قرآن، احمد امین، (۳ سطح)
۷. فروغی از قرآن، علی افراسیابی (تجزیه و ترکیب جزء ۳۰)
۸. جلوه ای از قرآن، منصور نصیری، تجزیه و ترکیب جزء ۲۹ قرآن
۹. تجزیه و ترکیب پیشرفته، حمید محمدی
۱۰. فن ترجمه منصوره زررکوب
۱۱. فن ترجمه یحیی معروف
۱۲. علوم بلاغت و اعجاز قرآن، یدالله نصیریان
۱۳. قرآن و زیبایی شناسی، حسن خرقانی

هـ: کتاب های تکمیل کننده از علوم دیگر

۱. کتاب های عقاید و کلام

آموزش عقاید؛ آیت الله مصباح یزدی
عقاید استدلالی، ربانی گلپایگانی
عدل الهی، شهید مطهری
فرق و مذاهب کلامی؛ علی ربانی گلپایگانی
آشنایی با فرق و مذاهب اسلامی، رضا برنجکار
آشنایی با فرق تسنن، مهدی فرمانیان
شیعه در اسلام، علامه طباطبایی
فلسفه زیارت و آیین آن، مرتضی جوادی آملی

۲. کتاب های فقه و اصول

رساله آموزشی مقام معظم رهبری یا سایر مراجع
اصول فقه مظفر، مباحث مربوط به علوم قرآنی مانند حجیت خبر واحد و ...
الموجز فی اصول الفقه، جعفر سبحانی

۳. کتاب های تاریخ اسلام

سیری در سیره ائمه اطهار علیهم السلام، شهید مطهری
سیره پیشوایان مهدی پیشوایی
فروغ ابدیت، آیت الله سبحانی
فروغ ولایت آیت الله سبحانی
تاریخ تحلیلی اسلام، سید جعفر شهیدی
تاریخ تحلیلی اسلام، علی اکبر حسنی
تاریخ اسلام از منظر قرآن، یعقوب جعفری
آذرخش کربلا؛ آیت الله مصباح یزدی

سخنان حسین بن علی از مدینه تا کربلا؛ محمد صادق نجمی
حماسه حسینی شهید مطهری
خدمات متقابل اسلام و ایران، شهید مطهری
حیات فکری و سیاسی امامان شیعه، رسول جعفریان
انسان ۲۵۰ ساله، مقام معظم رهبری

۴. کتاب های ادبیات فارسی و ویرایش

اخلاق نگارش، محمد اسفندیاری
نگارش و ویرایش، احمد سمیعی گیلانی
آیین نگارش و ویرایش، احمد چناری
راه درست نویسی و ویراستاری، ابوالفتح قهرمانی

۵. کتاب های اخلاق

آداب تعلیم و تعلم در اسلام، سید محمد باقر حجتی، (ترجمه منیة المرید شهید ثانی)
ترجمه و شرح خطبه همام نهج البلاغه (خطبه ۱۹۳)
ترجمه و شرح نامه ۳۱ نهج البلاغه
نظام خانواده در اسلام، حسین انصاریان
اخلاق اسلامی، مبانی و مفاهیم، جمعی از نویسندگان، دفتر نشر معارف
اخلاق در قرآن، آیت الله مکارم شیرازی
مراحل اخلاق در قرآن، آیت اله جوادی آملی
چهل حدیث امام خمینی (رحمه الله)

۶. کتاب های روش تحقیق

روش تحقیق کتابخانه ای، جعفر نکونام
درسنامه روش تحقیق، محمد طرفی
روش شناسی مطالعات دینی، احد فرامرز قراملکی
روش تحقیق عمومی، احمد پاکتچی
روش تحقیق با تاکید بر حوزه علوم قرآن و حدیث، احمد پاکتچی

۷. کتاب های دیگر

اسلام و مقتضیات زمان، شهید مطهری
آشنایی با کلیات علوم اسلامی شهید مطهری
بحثی کوتاه پیرامون ولایت فقیه، آیت الله مصباح یزدی
ولایت فقیه، ولایت فقاہت و عدالت، آیت الله جوادی آملی
انقلاب اسلامی، چرایی و چگونگی آن، جمعی از نویسندگان، نشر معارف
منطق مظفر
منطق کاربردی، علی اصغر خندان
منطق، محمود منتظری مقدم
آیین و هابیت؛ جعفر سبحانی
مطالعات اسلامی در غرب، محسن الویری

۸. نرم افزار ها و سایت های مفید

نرم افزار: جامع تفاسیر نور، جامع احادیث نور، کتابخانه اهل بیت علیهم السلام، سیره معصومان علیهم السلام، احادیث فریقین، مشکات، قاموس النور، منهج النور، شامله.
سایت: کتابخانه مدرسه فقاہت، مرکز فرهنگ و معارف قرآن قم، کتابخانه نور، نورمگز، دایرة المعارف بزرگ اسلامی

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ